

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

24. évfolyam
(2020)
3. szám

Az állatorvosi szakirodalom – minielemezés

Egy tudományterület aktuális kutatási trendjeinek felderítésére az egyik elterjedt és elfogadott megoldás a Web of Science adatbázis szakterületi áttekintése, az idézettség figyelembevételével. A következőkben az állatorvoslás elmúlt 5 évének kutatási trendjeit szeretnénk felvillantani, a Clarivate Analytics Web of Science (WoS) adatbázisának 2020. augusztus 17-i állapota alapján.

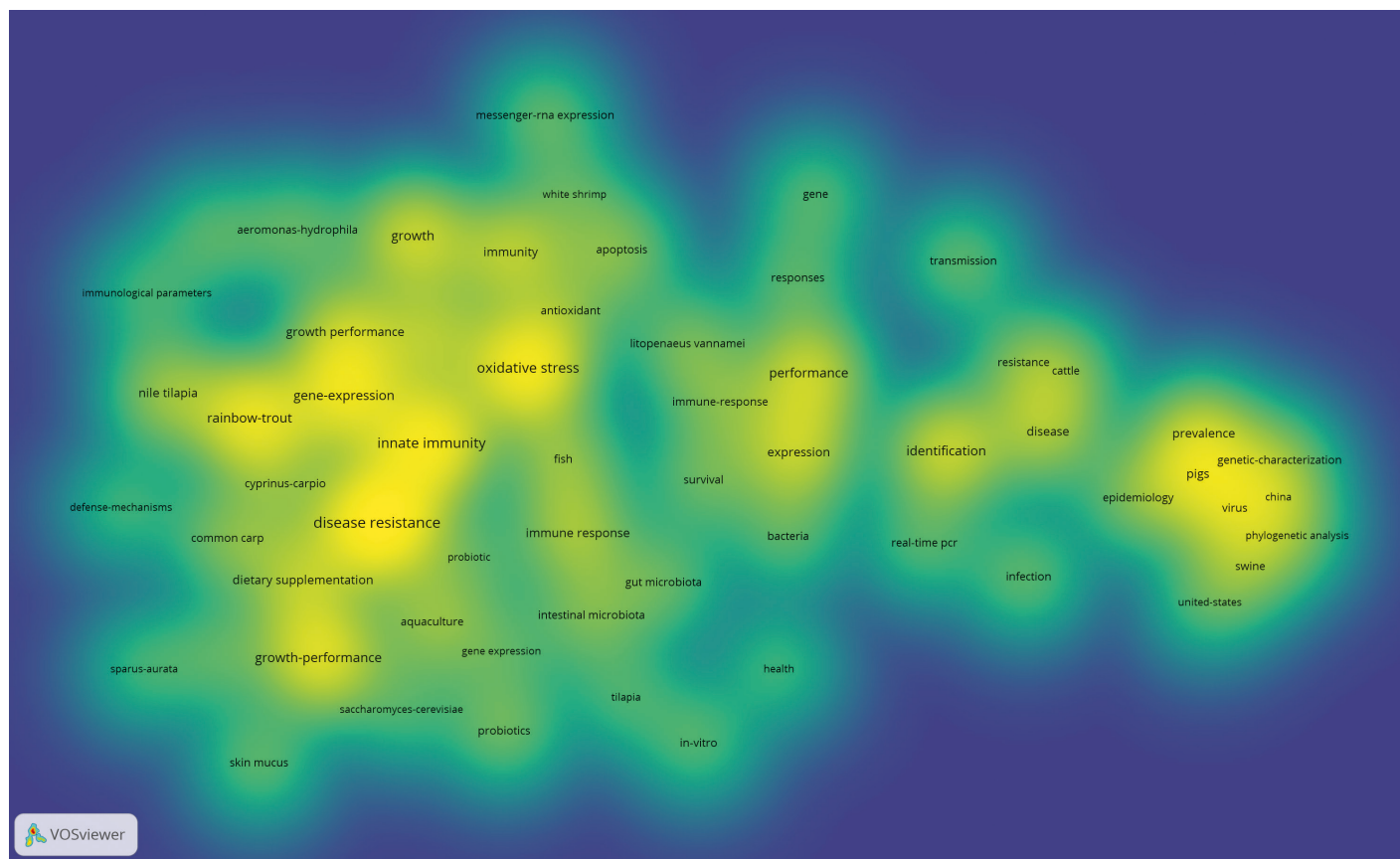
A WoS az állatorvoslás témakörében több mint 440 ezer cikket tartalmaz. Mivel célunk a lehető legaktuálisabb eredmények vizsgálata, ezért a 2015 – 2019 között megjelent cikkek közül az évenként a legtöbbet idézett 50 közlemény került kiválasztásra a vizsgálathoz. A végleges közleményszám a tervezett

250 helyett az egyező idézőszámok miatt 263 lett.

A 263 cikkhez összesen 3503 kulcsszót csatoltak a szerzők vagy a WoS. A kulcsszavak elemzésekor a kapottak alapján logikus lépés volt, hogy megadjuk külön az állatfajokra/fajtákra vonatkozó leggyakoribb kifejezés sorrendjét és a többit is külön.

Állatfajok tekintetében az első helyet a szivárványos pisztráng szerezte meg 38 előfordulással, ezt követte a sertés (19), a nílusi tilápia (13), a kutya (12), a hal (11) és végül a ponty (10). A másik kategóriában 37 előfordulással a növekedési teljesítményé volt a főszerep, azt követte a betegségekkel szembeni ellenálló képesség (35), a veleszületett immunitás (28), az oxidatív stressz (28), a génexpresszió (22), majd 19-19 előfordulással a növekedés, az azonosítás, majd ezeket követte az immunitás (16),

a betegség (15), végül az étrend-kiegészítők (14).

Az ábra a VOSviewer alkalmazással készült és bemutatja a kulcsszavak közötti kapcsolati hálót. Egy kulcsszó akkor kerülhetett be, ha legalább 6 alkalommal szerepelt az adathalmazban.

A cikkek címeinek szógyakorúságát vizsgálva érdekes, a fentiekkel összecsengő eredményeket kaptunk. A két szót tartalmazó elemzésben a legtöbb találatot a nílusi tilápia (35) kapta, majd következnek sorban az immunválasz (30), a sertés-circovírus (18), a betegségekkel szembeni ellenálló képesség (16) és a fehérhájú ostorgarnéla (9).

A két elemzés egymás mellett vizsgálva jól érzékelteti, hogy mely területeken volt élénk a párbeszéd az elmúlt években.

Ajánló új dokumentumainkból

Auer, Jörg A. (szerk.): Equine surgery. St. Louis, Elsevier, 2019. 1882 old.

Baxter, G. M. (szerk.): Adams & Stashak's lameness in horses. Hoboken, Wiley Blackwell, 2020. 1204 old.

Bényi Erzsébet, Bodnár Ákos, Pajor Ferenc, Póti Péter (szerk.): VII. Gödöllői Állattenyésztési Tudományos Nap. Gödöllő, Szent István Egyetemi Kiadó, 2019. 77 old.

Brockman, Daniel J., Holt, David E., Haar, Gert ter: Manual of canine and feline head, neck and thoracic surgery. Gloucester, British Small Animal Veterinary Association, 2018. 238 old.

Csányi Sándor, Márton Mihály, Köteles Petra, Lakatos Erzsébet Anna és Schally Gergely: Vadgazdálkodási adattár 1960-2018/2019. Gödöllő, Országos Vadgazdálkodási Adattár, 2019.

Dulai Alfréd (szerk.): Eocén élővilág a Kárpát-medencében. Budapest, Magyar Természettudományi Múzeum, 2019. 328 old.

van Emous, Rick, Holleman, Jolanda, van Schie, Ton: Breeder signals: a practical guide to optimal management of broiler breeders. Zutphen, Roodbont, 2020. 186 old.

Fossum, Theresa Welch: Small animal surgery. Philadelphia, Elsevier, 2019. 1568 old.

Harka Ákos (szerk.): A [16.] XVI. Magyar Haltani Konferencia programja és előa-

dás-kivonatai. Tiszafüred, Magyar Haltani Társaság, 2020. 24 old.

Hofmann, Winfried (ford. Wekerle László): Szarvasmarhabetegségek színes atlasza. Veresegyház, Nedvet Bt., 2020. 241 old.

King, Lesley G., Boag, Amanda: BSAVA manual of canine and feline emergency and critical care. Gloucester, British Small Animal Veterinary Association, 2019. 424 old.

Platt, Simon R., Olby, Natasha J.: BSAVA Manual of canine and feline neurology. Gloucester, British Small Animal Veterinary Association, 2019. 542 old.

Schulze, Ernst-Detlef et al.: Plant ecology. Berlin, Springer, 2019. 926 old.

Simpson, Michael G.: Plant systematics. Burlington, Academic Press, 2019. 761 old.

Singer, Peter: Az állatok felszabádítása. Budapest, Oriold, 2019. 284 old.

Urbányi Béla, Horváth Ákos (szerk.): A tokalakúak biológiája és tenyésztése. Gödöllő, Vármédia-Print Kft., 2019. 241 old.

Vetter János: A növényi hatóanyagok különleges világa. Budapest, Mediaworks Hungary Zrt., 2019. 343 old.

Egzotikus állatok kezelése a 19. században

A Magyar Királyi Állatgyógyintézet 1875. május 3-i tanácsülésének harmadik napirendi pontjában dr. Varga Ferenc bejelentette, hogy megszerzett egy elefánttetemet a nemzetközi hírű, cirkuszi látványosságként mutogatott Kreuzberg-féle állatsereglettől, s az intézetnek ajándékozta. A munkatársak már feldolgozták a maradványok zömét, ám a bőr sorsáról még döntenie kellett a tanártestületnek. A kitömés tetemes, 500 forintos költségét az intézet nem tudta volna kifizetni, ezért a tanárok abban állapodtak meg, hogy inkább előkészítetik a bőrt a majdani kitömésre jóval kevesebb, 50 forintos összegért cserébe. (Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum. 2/a. Pesti Állatgyógyintézet, Magyar Királyi Állatorvosi Tanintézet. Tanácsulési jegyzőkönyvek. 1875. május 3.)

A korabeli sajtó, ha gyéren is, de beszámolt a szerencsétlenül járt jószágról. A Fővárosi Lapok szerint a Kreuzberg-féle csorda a Sugárúton (a mai Andrassy út) összetákolta bódékban szórakoztatta a nagyérdeműt, s a

gondosan idomított elefánt volt egyik nagy látványossága: tudott csengettyűt rázni, verklit forgatni, lábát parancsszóra emelgette. A hashártyagyulladás azonban alig 10 évesen végzett vele. (Fővárosi Lapok, 1875. május 8.) A Hon részletesebben tudósít: az állatot Künstlernek (Művész) hívták, s bika volt. Hulláját az akkori Országúton, a mai Múzeum körúton lévő állatgyógyintézetben boncolták fel, így derült ki végzetes betegsége. Csontvázát és bőrét intézetünk vette tulajdonába, nagy tömegű húsát pedig elásta. (A Hon, 1875. május 6.)

Intézetünk Künstler-féle egzotikus pácienseinek száma megnövekedett, miután a Fővárosi Állatkert megnyitotta kapuit 1866-ban. Magától értetődött, hogy intézetünknek ki kell vennie részét a temérdek pénzbe és fáradságba kerülő létesítmény működtetéséből. Fokozatosan kölcsönössé váló kapcsolatuk eseményeit a korabeli hírlapok cikkei örökítették meg. Ezekből válogatunk a következő bekezdésekben.

Tapasztalat híján, a kor technikai szintjén főleg ősszel és télen jelentett kihívást a forró égővi állatok ellátása. 1868 novemberében egy három hónapos zsiráfborjú pusztult el még azelőtt, hogy az állatorvos megérkezhetett volna. Ahogy azt az állatkert alapszabályzata előírta, a Nemzeti Múzeum kapta meg a borjú kitömött bőrét, minthogy akkoriban még nem létezett külön természetudományi gyűjtemény. (Pesti Napló, 1868. november 8.)

1877 májusában az állatkert választmánya két oroszlán kimúlásáért magyarázkodott. Visszautasította a rossz táplálás vádját arra hivatkozva, hogy a ragadozók mindvégig ugyanolyan húst ettek, melytől eleinte szépen fejlődtek, tehát biztosan nem étrendjük okozta halálukat, sokkal inkább a számukra szokatlan éghajlat. A választmány arra figyelmeztetett, hogy a valódi okot az állatgyógyintézet fogja kimutatni, csak arra lesz érdemes hivatkozni. (Fővárosi Lapok, 1877. május 10.) A főváros tanácsa érdekelt volt az okok feltárásában, hiszen évente 5 ezer forinttal támogatta az állatkertet. Úgy döntött, hogy vizsgálóbizottságot állít össze. A tagok között akadt állatorvos, de bekerült az állatgyógyintézet akkori igazgatója, Tormay Béla is. Az állatkertet fenntartó Állat- és Növényhonosító Társaság vezetője, dr. Szabó József

egyelőre igyekezett menteni a helyzetet. Kijelentette: hasonló veszteségek minden állatkertben előfordulhatnak, az állatok elégtelen etetése valótlán állítás, s a halálozások oka valószínűleg nem a gondatlanság, hanem a véletlen. (Fővárosi Lapok, 1877. május 13.) A bizottság mégis észrevett néhány hiányosságot, s javasolta megoldásukat. Mivel a húson élő jószágok addig csak kétes minőségű lóhúst kaptak, a szakértők jobbnak látták, hogy immáron a gyepmester felügyelje a lovak levágását az állatkert területén, s a gondozók birkát vagy marhát is adagoljanak hetente 3-4 alkalommal. Tanácsolták továbbá, hogy szigeteljék le az oroszánok nyári ketrezeit védelmiül a hűvösebb időjárásból, a téli ketreceket vonják be aszfalttal s gyakran tisztítsák vízzel, a többi állat ketrecét és a folyosókat kettős ajtóval szereljék fel a huzat ellen, valamint vezessenek alaposabb boncolási jegyzőkönyveket a pontos diagnózis érdekében. (A Hon, 1877. június 22.)

1878 decemberében hátgerincbaj végzett egy gepárdal és tüdőgyulladás egy zsiráffal. Az ő holttestüket is az állatgyógyintézet munkatársai boncolták fel. (Pesti Napló, 1878. december 4.)

1882-ben Ali, az elefánt – feltehetően beteljesületlenül maradt párzási vágyai miatt – kezelhetetlenné vált. Az állatkert újfent az állatgyógyintézet segítségét kérte, hogy lefűrészelhessék a bika veszélyes agyarait. Szükséges eszközei azonban intézetünknek sem voltak – nehéz beavatkozásra lehetett számítani. Az állatorvosok lekötözték a vergődő Alit, majd munkához láttak. Az első műtét félresikerült: megsérültek az agyarban futó erek, ömleni kezdett a vér, Ali pedig üvöltött a fájdalomtól. Végül ugyan sikerült a csonkolás, ám Ali – érthető okból – nem sokkal lett nyugodtabb. Gondozói elhatározták, hogy szereznek mellé egy nőtényt. (Nemzet, 1882. szeptember 6.)

Veszett kutyák gyakran bukkantak fel Budapesten a hatékony oltás és oltási programok megjelenéséig. Egy 1888-ban történt állatkerti balesetnél épp rájuk terelődött a gyanú. Azok közül a pónik közül, melyeket korábban József főherceg ajándékozott, az egyik hirtelen víziszonyban betegedett meg, s megharapta a vele foglalkozó napszámos fiút. A póni elpusztult, a napszámost kórházba szállították. A sajtó felfedte, hogy az előző hónapban kóbor eb mart

össze több állatot, közöttük a főherceg négy póniját. Akkor a ménes egy másik példánya is rosszul lett, majd az állatgyógyintézetbe került, s ott kimúlt. Hüllájában a boncnokok hiába találtak veszetségre utaló nyomokat, az állatkert nem intézkedett. Az újabb eset után már nem maradhatott el a hatóságok vizsgálata. (Fővárosi Lapok, 1888. június 20.) Pár nappal később az állatkert vezetője nyilatkozott: az állatorvosi intézet szerint a napszámost megtámadó póni vesztét nem veszetség, hanem bélcsavarodás és szívburokgyulladás okozta. A halálos vírusbetegség nem is fordulhat elő náluk, mivel hogy a fővárosi állatorvos naponta ellenőrzi az állatok egészségi állapotát, sőt az állatgyógyintézet tanári kara ugyancsak segítkezik a rend fenntartásában – állította az igazgató. (Nemzet, 1888. június 22.)

A fővárosi állatkert nemcsak megbízásaival járult hozzá hallgatóink képzéséhez, hanem kiállítások szervezésével is. 1889-ben egy beduin karaván bemutatkozásának nyújtott helyszínt. A hazai közönség nagyon érdeklődött az arab telivérek iránt, de leginkább az állatgyógyintézet hallgatói, akik leendő szakemberekként tanulmányozták a lovakat. (Fővárosi Lapok, 1889. április 28.)

A 20. században sorra jöttek létre új állatkertek és vadasparkok Magyarországon. Napjainkban ezek nem pusztán a közönséget szórakoztatják, mint egykoron: megőrzik a természetes környezet egy-egy darabját és a veszélyeztetett fajok némelyikét. Képzéseivel és együttműködésével egyetemünk is szerepet vállal ebben a fontos munkában.

Bozó Bence

Madárinfluenza – válogatott cikkbibliográfia az elmúlt 4 év magyar vagy magyar vonatkozású cikkeiből

Adlhoch, C., Fusaro, A., Kuiken, T., Niqueux, E., Staubach, C., Terregino, C., Guajardo, I. M., Baldinelli, F.: Avian influenza overview November 2019 - February 2020. *EFSA Journal*, 2020. (18. évf.) 6. sz.

Adlhoch, C., Fusaro, A., Kuiken, T., Niqueux, E., Staubach, C., Terregino, C., Guajardo, I. M., Baldinelli, F.: Avian influenza overview February - May 2020. *EFSA Journal*, 2020. (18. évf.) 3. sz.

Bognár Lajos: Madárinfluenza: előzzük meg! *Magyar Mezőgazdaság*, 2020. (75. évf.) 3. sz. 40-43. old.

Erdei Péter: Szakmai fórum a madárinfluenza első tanulságairól. *Kamarai Állatorvos*, 2017. 1. sz. 26-28. old.

Kell-e félnünk a madárinfluenzától? *Kis-termelők Lapja*, 2020. (64. évf.) 2. sz. 9. old.

Litz Tamás: A telepi higiénia szerepe a madárinfluenza elleni küzdelemben. *Agro Napló*, 2020. (26. évf.) 5. sz. 69. old.

Madárinfluenza-esetek. *Baromfiágazat*, 2017. (17. évf.) 4. sz. 81. old.

Pénzes, Z., Czeglédi, A., Nagy, Z., Kollár, A., Tóth, Á., Misák, F., Rendes, K., Ivók, M., Gyimesi, R., Lovrecz, G., Tretyakova, I., El-Attrache, J., Palya, V., Pushko, P.: Rapid construction and immunogenicity testing of a novel H5 virus-like particle prototype vaccine against clade 2.3.4.4 H5N8 highly pathogenic avian influenza virus. *Avian Diseases*, 2019. 63. évf. sp1. sz. 203-208. old.

Sághy Tibor: Madárinfluenza-járvány a COVID-19 árnyékában. *Baromfiágazat*, 2020. (20. évf.) 2. sz. 95-96. old.

Susla Béla: Komoly veszély a madárinfluenza. *Magyar Mezőgazdaság*, 2020. (75. évf.) 6. sz. 46-47. old.

Tatár-Kis, T., Dán, Á., Felföldi, B., Bálint, Á., Rónai, Z., Dauphin, G., Pénzes, Z., El-Attrache, J., Gardin, Y., Palya, V.: Virus-like particle based vaccine provides high level of protection against homologous H5N8 HPAIV challenge in mule and Pekin duck, including prevention of transmission. *Avian Diseases*, 2019. 63. évf. sp1. sz. 193-202. old.

Thuma Ákos, Gyuris Éva, Erdélyi Károly, Bálint Ádám, Szalay Dóra, Rónai Zsuzsanna, Ursu Krisztina, Dán Ádám: A 2016–2017-es hazai madárinfluenza-járvány diagnosztikai tapasztalatai. *Baromfiágazat*, 2017. (17. évf.) 3. sz. 82-84., 87. old.

Thuma Ákos, Dán Ádám, Rónai Zsuzsanna, Ursu Krisztina, Erdélyi Károly, Bálint Ádám, Szalay Dóra, Gyuris Éva: A 2016–17-ben Magyarországon előfordult magas patogenitású H5N8 madárinfluenza összehasonlító patomorfológiája. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 2019. (141. évf.) 3. sz. 163-170. old.

Újra megjelent Magyarországon a madárinfluenza. *Kis-termelők Lapja*, 2020. (64. évf.) 4. sz. 4. old.